

Kinder Torah[®]

Balak

בס"ד

Hallel

"Abba, Hallel is a beautiful prayer."

"I heartily agree, Avi."

"When was it first recited?"

"The Gemora¹ presents a discussion of this point when it asks, 'Who said this Hallel?' Rebbe Eliezer dates it back to Yetzias Mitzrayim, when Moshe and Yisrael said it at the Yam Suf. Rebbe Yehuda says that Yehoshua and Yisrael recited Hallel after defeating the kings of Canaan. Rebbe Elozer HaModai relates that Devora and Barak said it after defeating Sisera. Rebbe Elozer ben Azariah is of the opinion that Chizkia and his allies recited Hallel after defeating Sancherib. Rebbe Akiva says that Channia, Misha'el, and Azariah said it after being saved from the wicked Nebuchadnezzar. Rebbe Yossi HaGlili relates that Mordechai and Esther said Hallel after the defeat of the Haman the evil one.

"We follow the ruling of the Neviim, who fixed the recitation of Hallel on each perek (section of the year i.e. the three regalim); to fend off impending tragedies; and to commemorate times of national deliverance from peril (Chanukah). Therefore, we recite the complete Hallel eighteen times a year (in Eretz Yisrael) – eight days of Chag (Succos including Shemini Atzeres), eight days of Chanukah, the first day of Pesach, and Shavuot."²

"Abba, Hallel is composed of chapters of Tehillim, correct?"

"Yes, Avi – chapters 113 thru 118."

"That being the case, how could Moshe Rabbeinu have said Hallel, if Dovid HaMelech only composed it hundreds of years later?"

"What an astute question, Avi! I am very proud of you! The Gemora³ relates the answer. Dovid HaMelech wrote Sefer Tehillim with the words of ten Elders, one of whom was Moshe Rabbeinu. Dovid wrote down the words that Moshe Rabbeinu had said centuries before he was born."

"Thank you for answering that question, Abba. May I ask another one?"

"Surely."

"In addition to the complete Hallel, we also recite a partial Hallel, omitting the first sections of chapters 115 and 116. When and why do we say this shortened version?"

"Another excellent query, Avi. We have a custom to say the shorter version on the last six days of Pesach and on Rosh Chodesh. Additionally, we do not say Hallel at all on Purim, although we experienced a tremendous salvation. The Gemora⁴ explains that the reading of the Megillah is equivalent to Hallel.

"The seventh day of Pesach saw the Mitz-

rim drowning in the sea. Hashem said, 'My handiwork is drowning in the sea, and you are singing shira?' For this reason, we only say the shorter version. Since Chol HaMoed cannot be on a higher level than the last day of Yom Tov, we do not read the full Hallel on Chol HaMoed Pesach either.⁵ The Gemora² cites an additional reason. Each day of Succos, a different number of korbonos (sacrifices) were offered in the Beis HaMikdash. All of the days are different; therefore each one merits a full Hallel. On Pesach, however, the same numbers of korbonos were offered every day. The first day is a chag; therefore, it merits the full Hallel. However, the remaining days are not distinguished from each other; therefore, we recite only half-Hallel. For a similar reason, we say the full Hallel each day of Chanukah, for the number of lights differ each day.⁶

"The source of the full Hallel is a verse in the Novi, 'The shira (song) will be yours like the night of the festival's consecration.'⁷ A night that has the holiness of a festival requires shira (full Hallel). One that does not have that holiness (Rosh Chodesh) does not receive the full Hallel."

"Abba, these five chapters of Tehillim must contain some very special praises of Hashem."

"Indeed they do, Avi. They speak of five foundations of our lives – Yetzias (the exodus from) Mitzrayim, kriyas (the splitting of) Yam Suf, matan (the giving of the) Torah, techias hamesim (the revival of the dead), and chevlei (the birth pangs of) Moshiach. The Gemora⁸ cites a verse for each topic. Avi, it is our privilege to sing these praises of Hashem at least thirty-six times every year! 'Give thanks to Hashem for He is good; for His kindness endures forever!'"⁹

Kinderlach . . .

Hallel is a very special collection of praises and thanks to Hashem. Our Neviim declared that we say it on festivals, and in commemoration of miraculous salvations. Moshe Rabbeinu and Klal Yisrael were the first to say it, and Dovid HaMelech later incorporated it into sefer Tehillim. The Hallel speaks of Yetzias Mitzrayim, kriyas Yam Suf, matan Torah, techias hamesim, and chevlei Moshiach. We say the full Hallel on the Regalim and Chanukah, and the shortened version on the last six days of Pesach and Rosh Chodesh. Kinderlach, say the Hallel with great joy and appreciation! 'Give thanks to Hashem for He is good; for His kindness endures forever!'

Never Say Never

"Hashem opened the mouth of the donkey and it said to Bilaam, 'What have I done to you that you struck me these three times?'"¹⁰ This was an awesome miracle, which went totally against the laws of nature. This miracle was so unique that it needed to be created during the six days of creation.¹¹ Who was deserving of such a miracle and why was it performed? Bilaam HaRasha (the evil one). The Tanna¹² describes Bilaam as being jealous, craving honor, and having lust for pleasures, three of the worst possible qualities of a human being. In addition to that, he defied Hashem's will by going to curse the Jewish people. He continually ignored Hashem's attempts to convince him to stop his evil ways. We might think that a person such as this is lost. There is no hope for him. Give up on him. The Sforno disagrees. "Hashem opened the mouth of the donkey." Why? In order to arouse Bilaam to do teshuva (repent). To show him that Hashem gives

the power of speech. He can also remove the power of speech. All this was done in order to avoid having to destroy Bilaam. Although he was so evil, Hashem did not give up on him. On the contrary, He performed a tremendous miracle to attempt to save him.

Kinderlach . . .

Never say that you will never change. You may have done an aveiyrah (sin) 100 times. So what? Now is the time to change, before you do it the 101st time. Bilaam committed some of the worst aveiyros possible. Hashem did not give up on him. He does not give up on you, and therefore you should not despair either. Similarly, do not give up on others. This may be the time that they change. All they need is a little encouragement from you. Help yourself and help them. Never say never.

¹ Pesachim 117a

² Erechin 10a

³ Bava Basra 14b

⁴ Megillah 14a, Erechin 10b, in the name of Rav Nachman

⁵ Taz Orach Chaim 490:3

⁶ Shibolei HaLeket 173

⁷ Yishaya 30:29

⁸ Pesachim 118a

⁹ Tehillim 118:1

¹⁰ Bamidbar 22:28

¹¹ Pirkei Avos 5:6

¹² Pirkei Avos 5:19

והגדת לבנך

פרשת בלק

מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה, תחיית המתים וחבלי משיח. הגמרא^א מביאה פסוק לכל נושא. זכות גדולה היא לנו לשבח כך את ה' לפחות שלושים ושישה פעמים בשנה! 'הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו!'.^ב

הלל

"אבא, ההלל הוא תפילה יפה כל כך!"
"אני מסכים אתך לגמרי, אברמי."

"מתי נאמר ההלל לראשונה?"

"הגמרא^א דנה בנושא, ושאלת: 'הלל זה, מי אמרו?' ר' אליעזר אומר שראשית ההלל ביציאת מצרים, ומשה ובני ישראל אמרו אותו על ים סוף. ר' יהודה אומר שיהושע ובני ישראל אמרו את ההלל לאחר שהכניעו את מלכי כנען. ר' אלעזר המודעי אומר שדבורה וברק אמרוהו לאחר שניצחו את סיסרא. ר' אלעזר בן עזריה אומר שחזקיהו וסיעתו (שותפיו למלחמה) אמרו את ההלל לאחר נפילת סנחריב. ר' עקיבא אומר שחנניה, מישאל ועזריה אמרו אותו לאחר שניצלו מבוכדנאצר הרשע. ר' יוסי הגלילי טוען שמרדכי ואסתר אמרו ההלל לאחר שגברו על המן הרשע.

"אנו הולכים לפי דברי הנביאים, שקבעו לומר את ההלל בכל פרק (חלק) בשנה, כלומר בשלושת הרגלים, וכן כאשר רוצים למנוע אסונות, ולזכר זמנים של ישועת העם מצרה (חנוכה). לכן, אנו אומרים את ההלל שלם שמונה עשר פעמים בשנה (בארץ ישראל) – שמונת ימי חג הסוכות, כולל שמיני עצרת, שמונת ימי החנוכה, היום הראשון של פסח, ושבעות."^ב

"אבא, ההלל מורכב מפרקי תהילים, נכון?"
"נכון אברמי – פרקים ק"ג עד ק"ח."

"כיצד יכול היה משה רבינו לומר את ההלל, אם דוד המלך כתב אותו רק מאות שנים אחר כך?"

"שאלה מצוינת, אברמי! אני גאה בכ ששאלת זאת. הגמרא^א נותנת את התשובה על כך. דוד המלך כתב את ספר התהילים ע"פ דברי עשרה זקנים, שאחד מהם היה משה רבינו. דוד כתב את הדברים שמה רבינו אמר כבר מאות בשנים לפני שדוד נולד."

"תודה על התשובה, אבא. האם אני יכול לשאול עוד שאלה?"
"בודאי."

"בנוסף להלל השלם, אנו אומרים גם 'חצי הלל', שבו אנו משמיטים את החלק הראשון מפרקים קט"ו וקט"ז. מתי ומדוע אנו אומרים הלל מקוצר זה?"

"עוד שאלה מצוינת, אברמי. המנהג הוא לומר את ההלל המקוצר בששת הימים האחרונים של פסח ובראש חודש, בנוסף לכך,

איננו אומרים הלל כלל בפורים, אף על פי שחזונו ישועה גדולה. הגמרא^א מסבירה שלענין פורים, קריאת המגילה כמוה כאמירת הלל. "בשביעי של פסח טבעו המצרים בים. וה' אמר 'מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?' מסיבה זו, אנו אומרים רק 'חצי הלל'. ומכיוון שלא ייתכן שחול המועד יהיה בדרגה גבוהה יותר מיו"ט אחרון של פסח, אין אנו אומרים הלל שלם גם בחול המועד."^ב הגמרא^א מביאה לכך סיבה נוספת: בכל יום בסוכות הובא מספר אחר של קרבנות בבית המקדש. הימים היו שונים זה מזה, ולכן לכל אחד היה ראוי שיאמרו עליו הלל שלם. בפסח, לעומת זאת, הביאו אותם קרבנות במשך כל שבעת ימי החג. היום הראשון היה חג – ולכן ראוי היה לומר הלל שלם. אך שאר הימים לא נבדלו אלו מאלו, ולכן אנו אומרים רק חצי הלל. מסיבה דומה, אנו אומרים הלל שלם בכל שמונת ימי החנוכה, שכן מספר הנרות שמדליקים משתנה מיום ליום.^ג

"המקור להלל השלם הוא פסוק בבאי: 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג'. לילה שיש בו קדושת חג צריך שירה – הלל שלם. לילה שאין לו קדושה זו (ראש חודש) איננו מקבל הלל שלם."

"ודאי יש בחמשת פרקי התהילים שבהלל שבח מיוחד לקב"ה, אבא."

"אכן כן, אברמי. הם עוסקים בחמישה נושאים חשובים: יציאת

ילדים יקרים ...

ההלל הוא אוסף מיוחד במינו של פרקי שבח והודיה לה'. הנביאים קבעו שיש לאומרו בחגים, ולזכר ישועות נסיות. משה רבינו ובני ישראל היו הראשונים שאמרוהו, ודוד המלך כללו לאחר מכן בספר תהלים. ההלל עוסק ביציאת מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה, תחיית המתים וחבלי משיח. אנו אומרים הלל שלם בשלושת הרגלים ובחנוכה, ו"חצי הלל" – נוסח מקוצר – בששת הימים האחרונים של פסח ובראש חודש. ילדים יקרים, אמרו את ההלל בשמחה גדולה ובתחושה חזקה של הכרת הטוב! 'הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו!'.^ב

אף פעם אל תגידו אף פעם

"ויפתח ה' את פי האתון, ותאמר לבלעם, מה עשיתי לך כי הכתני זה שלש רגלים" (במדבר כ"ב, כ"ח). היה זה נס עצום, כל כולו נגד חוקי הטבע. הנס הזה היה מיוחד כל כך עד שהיה צורך לבחוא אותו בששת ימי בראשית (פרקי אבות ה, ו). מי זכה לנס כזה? בלעם הרשע. מדוע היה צורך לעשותו?

התנא בפרקי אבות (ה, י"ט) מתאר את בלעם כבעל עין רעה, רוח גבוהה (בעל גאוה) ונפש רחבה (בעל תאוה) שהן שלוש מן המידות הרעות ביותר שיכולות להיות לאדם. בנוסף לזה, הוא המרה את פי ה' בכך שהלך לקלל את עם ישראל. הוא המשיך להתעלם מנסיונותיו של ה' לשכנע אותו לחדול מדרכו הרעה. היינו חושבים שאדם כזה הוא אבוד, אין לו כל תקוה. צריך להתיימש ממנו. הספורנו אינו מסכים עמנו. "ויפתח ה' את פי האתון." למה? כדי לעורר את בלעם לעשות תשובה. כדי להראות לו שה' הוא זה הנותן את כח הדבור, והוא גם יכול לסלק את כח הדיבור. כל זה נעשה כדי להמנע מן הצורך לאבד את בלעם. למרות שהיה רשע מרשע, ה' לא התיימש ממנו. להפך. הוא חולל נס עצום כדי לנסות ולהצילו.

ילדים יקרים ...

לעולם אל תגידו שלעולם לא תשתנו. יתכן שעברתם עבירה 100 פעמים. אז מה? עכשיו הזמן להשתנות, לפני שתעברו בפעם ה-101. בלעם עבר על כמה מן העבירות החמורות ביותר. ה' לא התיימש ממנו. הוא גם לא מתיימש מכם, ומשום כך גם לכם אסור להתיימש. אל תתיימשו גם מאחרים. יתכן שזו הפעם בה הם ישתנו. כל מה שהם צריכים זה קצת עידוד מכם. עזרו לעצמכם ועזרו להם. אף פעם אל תגידו אף פעם.

^אפסחים קי"ז ע"א.

^בערכין י' ע"א.

^גבבא בתרא י"ד ע"ב.

^דמגילה י"ד ע"א ערכין י' ע"ב בשם רב נחמן.

^הט"ז, אורח חיים ת"צ, ג'.

^ושיבולי הלקט קע"ג.

^זישעיה ל', כ"ט.

^חפסחים קי"ח ע"א.